

Marcin Jan Stępień*

**PRAWNOAUTORSKA OCHRONA PROGRAMÓW
KOMPUTEROWYCH I BAZ DANYCH
W FEDERACJI ROSYJSKIEJ –
WYBRANE ZAGADNIENIA
NA TLE PRAWNOPORÓWNAWCZYM**

Streszczenie

Rosyjska regulacja prawnoautorskiej ochrony programów komputerowych i baz danych pozostaje na orbicie rozwiązań prawnych o zasięgu międzynarodowym, wypracowanych w ramach Światowej Organizacji Własności Intelektualnej oraz Unii Europejskiej, jednak w kodeksie cywilnym Federacji Rosyjskiej, regulującym prawnoautorską ochronę programów komputerowych i baz danych, zawarto wiele charakterystycznych dla rodzimego ustawodawstwa rosyjskiego rozwiązań prawnych, które istotnie modyfikują prawnoautorski model ochrony (możliwość rejestracji państwowej programów komputerowych i baz danych, wyłącznie dozwolonego użytku osobistego). Dodatkowo kodeks cywilny Federacji Rosyjskiej wprowadza definicje pojęć takich jak: „program komputerowy” i „baza danych”. Regulacja polska pozostaje na orbicie tych samych rozwiązań międzynarodowych, jednakże daleko różni się od rosyjskiej, tym samym rosyjskie unormowanie prawnoautorskiej ochrony programów komputerowych i baz danych przedstawia interesujący materiał do analizy porównawczej.

Niniejsza analiza obejmuje przedmiotowy zakres ochrony prawnoautorskiej programów komputerowych i baz danych, chwilę powstania tej ochrony oraz kodeksową regulację rejestracji programów komputerowych i baz danych. Przedstawia ponadto problematykę praw wyłącznych do programów komputerowych i baz danych oraz ich ograniczeń, a także zagadnienie technicznych środków ochrony praw autorskich. Autor na podstawie przeprowadzanej analizy formułuje wnioski *de lege lata* i *de lege ferenda*

* mgr Marcin Jan Stępień, Uniwersytet Szczeciński; adres e-mail: mar.step@poczta.fm

dla polskiej i rosyjskiej regulacji prawnautorskiej ochrony programów komputerowych i baz danych.

Słowa kluczowe: prawo własności intelektualnej, prawo autorskie, prawo rosyjskie, program komputerowy, baza danych, elektroniczna baza danych

Rozwój regulacji ochrony programów komputerowych i baz danych w Federacji Rosyjskiej

Pierwszymi ustawami Federacji Rosyjskiej zawierającymi normy prawne, regulujące prawnautorską ochronę programów komputerowych i baz danych były ustawa federalna z 23 września 1992 roku o ochronie prawnej programów komputerowych i baz danych¹ oraz ustawa federalna z 9 lipca 1993 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych². Obowiązywały one do 1 stycznia 2008 roku, kiedy to weszła w życie ustawa federalna z 18 grudnia 2006 roku Nr 230-ФЗ – kodeks cywilny Federacji Rosyjskiej część czwarta (dalej: „k.c.F.R.IV”)³, zawierająca obecnie obowiązującą regulację ochrony prawnautorskiej programów komputerowych i baz danych w Federacji Rosyjskiej⁴. Kodeks cywilny Federacji Rosyjskiej w jego części czwartej podzielony został na rozdziały, zaś przepisy prawne poświęcone prawnautorskiej ochronie programów komputerowych i baz danych umieszczono w rozdziałach 69. i 70. Rozdział 69., zatytułowany „Postanowienia ogólne” (art. 1225–1254 k.c.F.R.IV), obejmuje przepisy ogólne dotyczące wszystkich praw intelektualnych, w tym praw autorskich. Natomiast rozdział 70. – „Prawo autorskie” (art. 1255–1302 k.c.F.R.IV) – zawiera przepisy szczególne dotyczące praw autorskich.

¹ Ustawa federalna z 23 września 1992 r. Nr 3523-I о правовой охране программ для электронных вычислительных машин и баз данных (Ведомости Съезда народных депутатов Российской Федерации и Верховного Совета Российской Федерации z 1992 r., nr 42, s. 2325).

² Ustawa federalna z 9 lipca 1993 r. Nr 5351-I, об авторском праве и смежных правах (Ведомости Съезда народных депутатов Российской Федерации и Верховного Совета Российской Федерации z 1993 r., nr 32, s. 1242).

³ Ustawa federalna z 18 grudnia 2006 r. Nr 230-ФЗ Гражданский кодекс Российской Федерации (часть четвертая), Российская газета z 2006 r., nr 289 ze zm.

⁴ Na temat prawnautorskiej ochrony programów komputerowych i baz danych w stanie prawnym obowiązującym do wejścia w życie części IV k.c.F.R. zob. Э. Гаврилов, *Какими нормами охраняются авторские права на программы для электронных вычислительных машин? (о соотношении общего и специального закона в теории права)*, Хозяйство и право 2006, nr 6, s. 83–88

18 lipca 2008 roku został wydany dekret prezydenta Federacji Rosyjskiej Nr 1108 (dalej: „Dekret Nr 1108”)⁵. Zgodnie z art. 1 lit. *б*) Dekretu Nr 1108 za jeden z głównych kierunków uznano potrzebę zbliżenia kodeksu cywilnego Federacji Rosyjskiej do przepisów prawa Unii Europejskiej, w konsekwencji na treść przepisów k.c.F.R.IV poświęconych programom komputerowym i bazom danych niewątpliwie miały wpływ takie akty normatywne Unii Europejskiej, jak dyrektywa Rady 91/250/EWG z 14 maja 1991 roku w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (dalej: „Dyrektywa 91/250/EWG”)⁶ oraz dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 maja 2001 roku w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (dalej: „Dyrektywa 2001/29/WE”)⁷. Analizowana regulacja k.c.F.R.IV uwzględnia również przepisy Traktatu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o Prawie Autorskim⁸. Ponadto *obecnie obowiązująca w Federacji Rosyjskiej* treść prawnoautorskiej ochrony programów komputerowych i baz danych jest rezultatem przyjętej 12 marca 2014 roku ustawy federalnej Nr 35-Ф3 (dalej: „ustawa federalna Nr 35-Ф3”)⁹, nowelizującej przepisy z zakresu prawa własności intelektualnej w Federacji Rosyjskiej.

Polska regulacja ochrony programów komputerowych i baz danych zawarta w ustawie z 4 lutego 1994 roku o prawie autorskim i prawach pokrewnych (dalej:

⁵ Dekret z 18 lipca 2008 r. Nr 1108 о совершенствовании Гражданского кодекса Российской Федерации, *Российская газета* z 2008 r., nr 155.

⁶ Dyrektywa Rady 91/250/EWG z 14 maja 1991 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz. U. UE. L. z 1991 r., nr 122, s. 42 ze zm.). Dyrektywa 91/250/EWG została uchylona 25 maja 2009 r., a zastąpiła ją Dyrektywa 2009/24/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 23 kwietnia 2009 r. w sprawie ochrony prawnej programów komputerowych (Dz. U. UE. L. z 2009 r., nr 111, s. 16), dalej: „Dyrektywa 2009/24/WE”. Dyrektywa 2009/24/WE stanowi ujednoliconą wersję Dyrektywy 91/250/EWG (A. Nowicka, *Prawnoautorska ochrona programów komputerowych – regulacja Polska i jej unijny wzorzec w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2015, z. 2, s. 107).

⁷ Dyrektywa 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz. U. UE. L. z 2001 r., nr 167, s. 10 ze zm.).

⁸ Traktat Światowej Organizacji Własności Intelektualnej o Prawie Autorskim sporządzony w Genewie 20 grudnia 1996 r. (Dz. U. z 2005 r., nr 3, poz. 12).

⁹ Ustawa federalna z 12 marca 2014 r. Nr 35-Ф3 о внесении изменений в части первую, вторую и четвертую Гражданского кодекса Российской Федерации и отдельные законодательные акты Российской Федерации (*Российская газета* z 2014 r., nr 59). Ustawa weszła w życie 1 października 2014 r.

„u.p.a.p.p.”)¹⁰ również budowana była w oparciu o powyższe akty normatywne Unii Europejskiej i Światowej Organizacji Własności Intelektualnej.

Ochrona programów komputerowych

Jak wynika z treści art. 1261 zd. 1 k.c.F.R.IV, prawa autorskie do programów komputerowych są chronione „tak samo, jak” prawa autorskie do utworów literackich¹¹, co jest wynikiem przyjętego również w Polsce rozwiązania (por. art. 74 ust. 1 u.p.a.p.p.)¹², polegającego na wyłączeniu wątpliwości dotyczących stosowania postanowień Konwencji Berneńskiej¹³ do ochrony programów komputerowych. Tym samym ustawodawca rosyjski, podobnie, jak ustawodawcy wielu innych państw, ochronę programów komputerowych oparł na modelu ochrony prawa autorskiego¹⁴.

Artykuł 1261 zd. 1 k.c.F.R.IV stanowi, że ochronie prawa autorskiego podlegają wszystkie rodzaje programów komputerowych, „w tym” systemy operacyjne i pakiety programowe. Systemy operacyjne oddziałują na elementy sterujące sprzętem komputerowy, w ten sposób pośredniczą one między komputerem a użytkownikiem¹⁵, ponadto w połączeniu ze sprzętem komputerowym stanowią podstawę działania innych programów¹⁶. Pakiet programów to z kolei program lub zbiór powiązanych ze sobą programów przeznaczonych do realizacji

¹⁰ Ustawa z 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. nr 90 poz. 631 ze zm.).

¹¹ Treść art. 1261 zd. 1 k.c.F.R.IV: „Авторские права на все виды программ для ЭВМ (в том числе на операционные системы и программные комплексы), которые могут быть выражены на любом языке и в любой форме, включая исходный текст и объектный код, охраняются так же, как авторские права на произведения литературы”.

¹² Por. A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa ochrona programów komputerowych*, Warszawa 1995, s. 100–101.

¹³ Akt Paryski Konwencji Berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych sporządzony w Paryżu 24 lipca 1971 r. (Dz. U. z 1990 r., nr 82, poz. 474).

¹⁴ B.A. Хохлов, *Авторское право: заонадательство, теория, практика*, Moskwa 2008, s. 181.

¹⁵ *Ibidem*, s. 208.

¹⁶ A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s. 13.

określonych zadań¹⁷. System, podobnie jak pakiet programów, może stanowić zbiór programów komputerowych. Brak sprecyzowania tych pojęć przez rosyjskiego ustawodawcę w połączeniu ze sformułowaniem, że stanowią one „rodzaj” programu komputerowego, okazuje się mylący. Wydaje się, że zasadne byłoby wprowadzenie w k.c.F.R.IV sformułowania, zgodnie z którym ochronie podlegają wszystkie programy komputerowe, w tym wchodzące w skład systemu operacyjnego lub pakietu programów.

Stosownie do art. 1261 zd. 1 k.c.F.R.IV programy komputerowe mogą być wyrażone w dowolnym języku programowania i w dowolnej postaci, również jako kod źródłowy lub kod wynikowy. Program komputerowy w postaci kodu źródłowego poddaje się percepcji człowieka. Inaczej jest z programem wynikowym, wyrażonym za pomocą kodu wynikowego, który przeznaczony jest dla komputera¹⁸. Program wynikowy jest rezultatem procesu tłumaczenia programu w postaci źródłowej za pomocą specjalnych języków programowania, proces ten nazywany jest kompilacją¹⁹. Przykładowe wyliczenie w ustawie rosyjskiej postaci programu komputerowego, tj. kodu źródłowego i wynikowego, ma swoje praktyczne uzasadnienie, ponieważ program komputerowy w postaci wynikowej nie poddaje się percepcji człowieka, w doktrynie prawa autorskiego kwestionowano ochronę tak wyrażonych programów komputerowych, z uwagi na brak możliwości ustalenia programu komputerowego w postaci wynikowej²⁰. Niektóre ustawodawstwa, w tym prawo polskie, chwilę powstania ochrony prawnoautorskiej wiążą z chwilą ustalenia utworu (zob. art. 1 ust. 1 u.p.a.p.p.), a nie z chwilą jego wyrażenia. Jednak należy pamiętać, że programy komputerowe, jak i inne przedmioty praw autorskich, podlegają ochronie bez względu na sposób wyrażania, a kod wynikowy jest tylko jedną z postaci programu komputerowego (por. art. 1 ust. 1 u.p.a.p.p.). Rosyjski ustawodawca, odwołując się m.in. do kodu wynikowego, chciał wyłączyć wszelkie wątpliwości dotyczące ochrony programów komputerowych, podlegających ochronie prawnoautorskiej bez względu na sposób wyrażenia.

¹⁷ Л.В. Коуров, словарь-справочник по информатике, Мінск 2000, s. 95. Por. H. Jezierska, *Słownik informatyki polsko-angielsko-rosyjski*, Warszawa 1989, s. 50.

¹⁸ В.В. Черячукин в: *Интеллектуальная собственность. Права на результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации*, red. Н.М. Коршунов, Moskwa 2009, s. 185.

¹⁹ С.А. Судариков, *Авторское право*, Moskwa 2009, s. 113. Por. w pr. polskim A. Nowicka *Prawnoautorska i patentowa...* s. 12–13.

²⁰ В.В. Черячукин в: *Интеллектуальная собственность...*, red. Н.М. Коршунов, s. 185.

Przepisy k.c.F.R.IV zawierają definicję pojęcia „program komputerowy”²¹ – zgodnie z art. 1261 zd. 2 k.c.F.R.IV „programem komputerowym jest wyrażony w obiektywnej postaci zestaw danych i instrukcji, przeznaczonych do użycia w komputerze lub innych urządzeniach komputerowych w celu uzyskania określonego rezultatu, w tym są to materiały projektowe, powstałe w trakcie tworzenia programu komputerowego, a także wygenerowane przez ten program elementy audiowizualne”²².

Na gruncie polskiej ustawy program komputerowy został wprost wymieniony w (przykładowym²³) katalogu utworów (przedmiotów praw autorskich), ustanowionym w art. 1 ust. 2 u.p.a.p.p., a rozdział 7 u.p.a.p.p. zawiera przepisy szczególnie dotyczące programów komputerowych. Polska ustawa definicji pojęcia „program komputerowy” jednak nie zawiera. W prawie Unii Europejskiej projekt definicji programu komputerowego powstał w toku prac nad Dyrektywą 91/250/EWG i zakładał, że „program komputerowy to sekwencja instrukcji przeznaczonych do wykorzystania, bezpośrednio lub pośrednio, w systemie przetwarzania danych w celu wykonania założonej funkcji lub osiągnięcia określonego wyniku, niezależnie od formy ich wyrażenia”²⁴. Ostatecznie z przyjęcia powyższej definicji zrezygnowano z obawy o możliwość jej zdezaktualizowania się w wyniku postępu technicznego²⁵.

Powracając na grunt przepisów rosyjskich, ochroną prawnoautorską taką, jaka przyznana jest programom komputerowym, objęto zestaw instrukcji przeznaczonych do użycia w komputerze (lub innym urządzeniu) dla uzyskania określonego rezultatu. W tym zakresie regulacja rosyjska podobna jest do pro-

²¹ Dosłownie: „program dla elektronicznych maszyn cyfrowych” – ros. *программа для ЭВМ*, jednak w literaturze wskazuje się, że zaproponowane przez ustawodawcę rosyjskiego nazewnictwo jest przestarzałe oraz nie odpowiada funkcjonującej od dawna nazwie „program komputerowy” (ros. *компьютерная программа*). Mając na względzie powyższe, w niniejszym artykule autor posługuje się nazwą „program komputerowy”.

²² Treść art. 1261 zd. 2 k.c.F.R.IV: „Программой для ЭВМ является представленная в объективной форме совокупность данных и команд, предназначенных для функционирования ЭВМ и других компьютерных устройств в целях получения определенного результата, включая подготовительные материалы, полученные в ходе разработки программы для ЭВМ, и порождаемые ею аудиовизуальные отображения”.

²³ J. Barta, R. Markiewicz, *Prawo autorskie*, Warszawa 2013, s. 32.

²⁴ Podaję za A. Nowicką (A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s. 11).

²⁵ F. Radoniewicz, *Odpowiedzialność karna za hacking i inne przestępstwa przeciwko danym komputerowym i systemom informatycznym*, Warszawa 2016, s. 138.

jektu definicji wypracowanego w trakcie prac nad Dyrektywą 91/250/EWG. Jak słusznie zauważa na gruncie polskiej doktryny prawa autorskiego A. Nowicka: „wspólnym elementem w określeniach programu jako przedmiotu ochrony jest traktowanie go jako zestawu instrukcji (rozkażów), przeznaczonych do użycia bezpośrednio lub pośrednio w komputerze w celu osiągnięcia określonego rezultatu”²⁶. I to właśnie moglibyśmy określić jako istotę pojęcia „program komputerowy”. Działalność twórcza o indywidualnym charakterze może w tym przypadku przejawiać się w doborze i ujęciu zadań²⁷, sterujących działaniem procesora. Jednak ustawa rosyjska ochroną prawnoautorską przyznaną programom komputerowym obejmuje obok zestawu instrukcji „zestaw danych”, „materiały projektowe” programu komputerowego oraz „elementy audiowizualne” generowane przez program komputerowy.

Program komputerowy składa się z dwóch części, odpowiadających dwóm rodzajom danych, tj. danych tworzących kod programu, przeznaczonych dla procesora i sterujących jego działaniem (nazywanych również instrukcjami, rozkazami) oraz danych wykorzystywanych przez program²⁸. Zestawienie tych pierwszych, jak wskazano wyżej, stanowi istotę programu komputerowego. Dane drugie również są przeznaczone do komputera i wykorzystywane w procesie wykonywania programu, jednakże zestawienie nie każdych takich danych wywołuje określony rezultat²⁹. Tytułem przykładu dane wejściowe, w zależności od ich zestawienia, mogą wywoływać działanie komputera, a w konsekwencji prowadzić do osiągnięcia określonego rezultatu jego pracy. Tym samym kluczowe ma znaczenie nie tyle umiejscowienie w art. 1261 zd. 2 k.c.F.R.IV „danych” (innych niż instrukcje), ale sformułowanie: „przeznaczonych (...) w celu uzyskania określonego rezultatu”. Otóż ustawa rosyjska wyłącza z przedmiotowego zakresu ochrony przyznanego programom komputerowym te dane, ale również i te instrukcje, których zestawienie nie służy wywołaniu określonego rezultatu, rozumianego jako wynik „pracy” procesora lub innego urządzenia komputerowego. Rozwiązanie to zasługuje na aprobatę, zapewnia ochronę zestawu tych

²⁶ A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s. 11. Podobnie w pr. ros. В.В. Черячукин w: *Интеллектуальная собственность...*, red. Н.М. Коршунов, s. 180.

²⁷ J. Bleszyński, *Ochrona programów komputerowych w świetle prawa autorskiego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, Warszawa 1987, nr 4–5 (466–467), s. 116.

²⁸ F. Radoniewicz, *Odpowiedzialność...*, s. 141.

²⁹ Por. A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s. 115.

wszystkich danych, składających się na program komputerowy, które służą (instrukcje, rozkazy) lub mogą służyć (np. dane wejściowe) osiągnięciu określonego rezultatu. Na gruncie ustawy rosyjskiej udało się zatem osiągnąć rozwiązanie będące wypadkową istoty pojęcia programu komputerowego (utożsamianego z kodem, tj. zestawem instrukcji lub rozkazów) i poglądów opartych na argumentach natury technicznej, które nakazują uwzględnienie również zestawu danych (innych niż instrukcje lub rozkazy) przeznaczonych do komputera w celu osiągnięcia określonego rezultatu. W obliczu braku definicji programu komputerowego w prawie polskim wydaje się, że rozwiązanie rosyjskie może okazać się bardzo przydatne w kontekście ustalenia zakresu przedmiotowego ochrony programów komputerowych.

Ochroną prawnoautorską taką, jaka przyznana jest programom komputerowym, w prawie rosyjskim objęte zostały materiały projektowe powstałe przy tworzeniu programu komputerowego. W prawie polskim dokumentacja projektowa podlega ochronie na ogólnych zasadach przyznanych przez polską ustawę wszystkim utworom, a nie ochronie szczególnej – przyznanej programom komputerowym³⁰. Dokumentacja taka na gruncie polskiej ustawy podlegać będzie jednakże regulacji szczególnej, przyznanej programom komputerowym w zakresie, w jakim stanowi formę wyrażenia samego programu komputerowego (zob. art. 74 ust. 2 zd. 1 u.p.a.p.p.). W świetle rosyjskiego prawa autorskiego szczególnej ochronie przyznanej programom komputerowym podlegają natomiast wszelkie materiały projektowe, niezależnie od tego, czy stanowią one formę wyrażenia samego programu komputerowego. W kontekście ochrony materiałów projektowych programu komputerowego właściwsze wydaje się rozwiązanie polskiej ustawy. Po pierwsze, nie ma podstaw uzasadniających przyznanie ochrony takiej, jaka została przyznana programom komputerowym, materiałom, które nie stanowią wyrażenia samego programu, a powstały jedynie w procesie jego tworzenia. Po drugie – materiały mogą podlegać ochronie prawa autorskiego przy spełnieniu warunków ochrony przewidzianych dla wszystkich utworów. Po trzecie, jeżeli materiały będą spełniać wymogi ochrony przewidziane dla programów komputerowych, tj. będą stanowić formę wyrażenia programu komputerowego, to objęte zostaną specjalnym reżimem ochrony przyznanym tej kategorii przedmiotów praw autorskich.

³⁰ J. Barta, R. Markiewicz w: *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, red. J. Barta, R. Markiewicz, Warszawa 2005, s. 567.

Prawnoautorska ochrona przyznana programom komputerowym w prawie rosyjskim rozciąga się również na elementy audiowizualne generowane przez program komputerowy. W doktrynie obu państw wskazuje się, że elementy audiowizualne (przy spełnieniu warunków ochrony prawnoautorskiej przewidzianych w ustawie) mogłyby stanowić przedmiot praw autorskich, ale inny niż program komputerowy³¹. Zagadnienie przedstawień audiowizualnych generowanych przez program różni się od dotychczas omówionych elementów definicji programu komputerowego tym, że przedstawienia audiowizualne należą do tzw. pozatekstowych (nieliteralnych) „elementów” programu komputerowego³². W literaturze wskazuje się, że z uwagi na funkcjonalny charakter programów komputerowych, prawnoautorska ochrona tych dzieł będzie opierała się na silnej ochronie elementów tekstowych (konkretnego sposobu wyrażenia zastawu instrukcji), a w mniejszym stopniu elementów pozatekstowych³³. Podobne przedstawienia audiowizualne mogą ponadto generować zupełnie inne programy komputerowe, tym samym nie jest zasadne obejmowanie monopolem uprawnionego z tytułu praw autorskich do programu komputerowego przedstawień audiowizualnych, generowanych przez ten program.

Decyzję rosyjskiego ustawodawcy o przyjęciu definicji pojęcia „program komputerowy” należy ocenić pozytywnie, nawet jeżeli uznalibyśmy tę definicję za zbyt szeroką. Samo zaliczenie programów komputerowych do przedmiotów praw autorskich, jak ma to miejsce w polskiej ustawie, nie rozwiązuje problemu ich ochrony³⁴. Wprowadzenie definicji pojęcia „program komputerowy” z pewnością ułatwia kwalifikację tej kategorii przedmiotów praw autorskich, zaś brak definicji w większym stopniu kreuje niebezpieczeństwo nieuzasadnionego rozszerzenia szczególnej ochrony programów komputerowych na komponenty, które takiej ochronie podlegać nie powinny. Wynika to z tendencji do bardzo szerokiego interpretowania przepisów regulujących zakres przedmiotowy ochrony

³¹ С.А. Судариков, *Авторское...*, s. 112. Por. w pr. polskim A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s. 127, S. Sołtysiński, *Ochrona prawna programów komputerowych w: Problemy kodyfikacji prawa cywilnego (Studia i rozprawy), Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Zbigniewa Radwańskiego*, red. S. Sołtysiński, Poznań 1990, s.462–463.

³² В.А. Хохлов, *Авторское право...*, s. 209.

³³ J. Barta, R. Markiewicz w: *System prawa prywatnego, T. 13: Prawo autorskie*, red. J. Barta, Warszawa 2007, s. 860.

³⁴ S. Sołtysiński, *Ochrona...*, s. 463, J. Bleszyński *Ochrona...*, s. 117.

prawnoautorskiej³⁵, w rezultacie dochodzi do sytuacji, w których w razie wątpliwości, co do określonych komponentów programu komputerowego, w obawie o możliwość uszczuplenia praw twórcy (lub innego uprawnionego), komponenty takie zostaną objęte ochroną przyznaną programom komputerowym. Ponadto oparcie ochrony programów komputerowych na modelu prawa autorskiego skutkuje tym, że w praktyce poszukuje się wszystkich tych komponentów programu komputerowego, które mogą podlegać ochronie prawa autorskiego. Jednak wyjście poza istotę pojęcia programu komputerowego, rozumianego jako obiektywnie wyrażony zestaw instrukcji (rozkazów), może być uzasadnione tylko argumentami natury technicznej, które przemawiają za objęciem ochroną zestawu tych danych (nie tylko instrukcji), które przeznaczone do urządzenia komputerowego służą do osiągnięcia określonego rezultatu.

Uwagi wstępne o ochronie baz danych

Na gruncie rosyjskiego prawa własności intelektualnej S.A. Sudarikow dokonuje podziału baz danych na trzy kategorie: a) „kreatywne bazy danych”, za które uważa rezultaty działalności twórczej w zakresie wyboru i ułożenia elementów bazy danych, b) „inwestycyjne bazy danych”, wymagające istotnego nakładu inwestycyjnego w stworzenie bazy danych, c) „niechronione bazy danych”, w których brak jest elementu twórczego, kreatywnego oraz wniesienia istotnego nakładu inwestycyjnego w ich stworzenie. Pierwsza kategoria chroniona jest przez przepisy prawa autorskiego, druga – przez przepisy praw pokrewnych lub prawa *sui generis*, trzecia kategoria – jak sama nazwa wskazuje – nie podlega ochronie³⁶. Problematyka ochrony prawnej baz danych w Federacji Rosyjskiej może być tym samym rozpatrywana w oparciu o przepisy prawa autorskiego (rozdział 70 k.c.F.R.IV), obejmujące ochronę „kreatywnych baz danych” lub w oparciu o przepisy dotyczące praw pokrewnych (rozdział 71 k.c.F.R.IV), regulujące zagadnienie praw producenta bazy danych (zob. art. 1333–1336 k.c.F.R.IV), a zatem obejmujące

³⁵ J. Błęszyński, *Ochrona...*, s. 113.

³⁶ С.А. Судариков, *Авторское...*, s. 123.

ochronę „inwestycyjnych baz danych”³⁷. Z uwagi na granice wyznaczone przez temat niniejszego artykułu dalsze wywody poświęcone będą wyłącznie prawnautorskiej regulacji ochrony baz danych w prawie Federacji Rosyjskiej.

Ochrona baz danych na gruncie prawa autorskiego

Zgodnie z art. 1260 ust. 2 zd. 2 k.c.F.R.IV bazą danych „jest przedstawiony w obiektywnej postaci zbiór niezależnych materiałów (artykułów, obliczeń, aktów normatywnych, orzeczeń sądowych i innych podobnych materiałów), usystematyzowanych w taki sposób, aby materiały te mogły być wyszukane i przetwarzane z pomocą komputera”³⁸. Treść art. 1260 ust. 2 zd. 1 k.c.F.R.IV wskazuje, że twórcy bazy danych przysługują prawa autorskie do dokonanego przez niego doboru lub zestawienia materiałów. Z art. 1260 ust. 2 zd. 1 i 2 k.c.F.R.IV wynikają określone konsekwencje.

Jak wskazują I.A. Blizniec i K.B. Leontjew, przyznanie określonemu rezultatu działalności intelektualnej ochrony prawa autorskiego jako bazie danych wymaga spełnienia dwóch przesłanek, tj. istnienia usystematyzowanego zbioru elementów informacyjnych oraz możliwości wyszukania i przetwarzania takich (zawartych w bazie danych) elementów za pomocą programu komputerowego³⁹. Powyżsi autorzy słusznie zauważają, że przepisy k.c.F.R.IV w zakresie ochrony dotyczącej baz danych na gruncie przepisów prawa autorskiego w rzeczywistości odnoszą się do elektronicznych baz danych⁴⁰, tj. baz danych zapisanych w postaci cyfrowej⁴¹.

³⁷ И.А. Близнач, К.Б. Леонтьев, *Авторское право и смежные права*, Moskwa 2011, s. 133. Jak wskazuje N.I. Fedoskina przepisy o prawach producenta bazy danych wprowadzone zostały dopiero wraz z przyjęciem k.c.F.R.IV (Н.И. Федоскина, *Нарушение авторских и смежных прав: содержание и виды*, „Журнал российского права” 2007, nr 11, s. 111). W pr. polskim ochronę prawną „inwestycyjnych baz danych” reguluje ustawa z 27 lipca 2001 r. o ochronie baz danych (Dz. U. 2001 nr 128, poz. 1402 ze zm.).

³⁸ Treść art. 1260 ust. 2 zd. 2 k.c.F.R.IV: „Базой данных является представленная в объективной форме совокупность самостоятельных материалов (статей, расчетов, нормативных актов, судебных решений и иных подобных материалов), систематизированных таким образом, чтобы эти материалы могли быть найдены и обработаны с помощью электронной вычислительной машины (ЭВМ)”.

³⁹ И.А. Близнач, К.Б. Леонтьев, *Авторское...*, s. 133.

⁴⁰ *Ibidem*, s. 123.

⁴¹ Por. R. Sikorski, *Licencje na korzystanie z elektronicznych baz danych*, Warszawa 2006, s. 19.

Należy ponadto podkreślić, że ustawodawca rosyjski zalicza bazy danych, obok m.in. encyklopedii i publikacji periodycznych, do „utworów zbiorowych” (art. 1260 ust. 2 zd. 1 k.c.F.R.IV)⁴². Zgodnie z art. 1259 ust. 2 pkt. 2 k.c.F.R.IV utworem zbiorowym jest „utwór, stanowiący z uwagi na zawarty w nim wybór lub układ materiałów rezultat pracy twórczej”⁴³. Tytułem porównania: w prawie polskim umiejscowienie w osobnych jednostkach redakcyjnych przepisów dotyczących zbiorów, antologii, wyborów, baz danych (art. 3 u.p.a.p.p.) oraz encyklopedii i publikacji periodycznych (art. 11 u.p.a.p.p.) odpowiada przyjętemu na gruncie polskiego prawa autorskiego wyróżnieniu kategorii tzw. zbiorów oraz utworów zbiorowych. Zgodnie z art. 3 u.p.a.p.p. zbiory, antologie, wybory, bazy danych spełniające cechy utworu są przedmiotem prawa autorskiego, nawet jeżeli zawierają niechronione materiały, o ile przyjęty w nich wybór, układ lub zestawienie ma twórczy charakter. Rezultaty działalności intelektualnej należące do tej kategorii utworów w doktrynie polskiej nazywane są zbiorami, zbiorami materiałów lub kompilacjami⁴⁴. Trudniejsze jest ustalenie kryteriów wyróżniających tzw. utwory zbiorowe w prawie polskim. Art. 11 u.p.a.p.p. nie zawiera ustawowej definicji tego pojęcia, a ogranicza się jedynie do egzemplifikacji rodzajów takich utworów, tj. encyklopedii i publikacji periodycznych. Odwołując się do formułowanych w doktrynie polskiej definicji tego pojęcia, za D. Sokołowską należałoby wskazać, że utworem zbiorowym jest „utwór, na który składają się wybrane przez wydawcę (producenta) nie mniej niż dwa utwory pochodzące od różnych twórców oraz nietwórcze wkłady, połączone na zasadzie twórczego układu przez redaktora albo inną osobę wskazaną przez wydawcę (producenta)”⁴⁵. Porównując

⁴² Cały art 1260 k.c.F.R.IV, zatytułowany „Tłumaczenia, inne utwory pochodne. Utwory zbiorowe”, zawiera regulację praw do tłumaczeń i innych opracowań, w tym wprost wymienionych w tym artykule: ekranizacji, aranżacji, inscenizacji, a także regulację praw do utworów zbiorowych, wśród których wprost zostały wymienione: antologie, encyklopedie, bazy danych, strony internetowe i atlasy. Ma on charakter katalogu otwartego, a k.c.F.R.IV dopuszcza objęcie właściwą im regulacją również innych utworów.

⁴³ Treść art. 1259 ust. 2 k.c.F.R.IV: „К объектам авторских прав относятся: (1) производные произведения, то есть произведения, представляющие собой переработку другого произведения; (2) составные произведения, то есть произведения, представляющие собой по подбору или расположению материалов результат творческого труда”.

⁴⁴ J. Barta, R. Markiewicz w: *System...*, red. J. Barta, s. 50–54; D. Sokołowska, *Utwory zbiorowe w prawie autorskim ze szczególnym uwzględnieniem encyklopedii i słowników*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 2001, z. 76, s. 144.

⁴⁵ D. Sokołowska, *Utwory...*, s. 142.

regulację obu państw, należy stwierdzić, że pojęcie utworu zbiorowego w rosyjskim prawie autorskim odpowiada bardziej istniejącemu w polskim prawie autorskim pojęciu zbiorów (materiałów), niż utworów zbiorowych. Jednak, jak słusznie zauważają J. Barta i R. Markiewicz, na gruncie polskiej teorii prawa autorskiego trudne jest ustalenie jednoznacznego kryterium rozgraniczającego między zbiorami materiałów a utworami zbiorowymi, można zatem przyjąć, że utwory zbiorowe są szczególnymi kategoriami zbiorów materiałów⁴⁶.

W prawie rosyjskim – mimo braku rozróżnienia zbiorów oraz utworów zbiorowych jak w prawie polskim – pewne różnice zostały wyeksponowane, dotyczą one utworów takich, jak encyklopedie czy publikacje periodyczne. I tak, w art. 1260 k.c.F.R.IV, obok postanowień wspólnych dla wszystkich utworów zbiorowych (baz danych, encyklopedii, antologii itd.), wprowadzono rozwiązanie szczególnie dotyczące praw przysługujących wydawcy encyklopedii, słowników, periodyków naukowych, gazet, czasopism i innych publikacji periodycznych. Na marginesie można jedynie dodać, że inaczej niż w prawie polskim (zob. art. 11 u.p.a.p.p.) w prawie rosyjskim wydawcy ww. utworów nie przysługują autorskie prawa majątkowe, a zgodnie z art. 1260 ust. 7 k.c.F.R.IV uzyskuje on jedynie względem tych utworów prawo do korzystania (licencji)⁴⁷.

Analiza prawnoporównawcza przepisów polskich i rosyjskich prowadzi do wniosku, że ochrona praw autorskich do baz danych w Federacji Rosyjskiej w podstawowych aspektach jest zbieżna z polską regulacją tej ochrony. Stanowiska takiego nie podważa okoliczność, że w art. 1260 ust. 2 zd. 2 k.c.F.R.IV ustawodawca rosyjski przesądził, iż bazami danych w świetle przepisów prawa autorskiego są wyłącznie elektroniczne bazy danych. Rosyjska regulacja nie wyłącza przy tym spod ochrony prawa autorskiego nieelektronicznych „baz danych”. Jeżeli takie rezultaty działalności intelektualnej (z uwagi na przyjęty w nich wybór lub układ materiałów) stanowią efekt działalności twórczej człowieka, podlegają ochronie jako „utwory zbiorowe” w rozumieniu i na podstawie art. 1259 ust. 2 pkt. 2 k.c.F.R.IV. Podlegają one zatem, co do zasady, takiej samej ochronie, jaką

⁴⁶ J. Barta, R. Markiewicz w: *Prawo autorskie i prawa...*, red. J. Barta, R. Markiewicz, s. 129.

⁴⁷ Z uwagi na przedmiot niniejszych rozważań problem ten może być jedynie zasygnalizowany – szerzej zob. E. A. Павлова, *Объекты авторских прав (статьи 1259–1264)* w: *Комментарий к части четвертой Гражданского кодекса Российской Федерации*, red. А.Л. Маковски, „Совместный проект издательства Статут и компании КонсультантПлюс” 2007, źródło: КонсультантПлюс; О.А. Рузакова w: *Постатейный комментарий. Гражданский кодекс Российской Федерации, часть 4*, red. П.В. Крашениников, Moskwa 2011, s. 120–121.

objęte są (elektroniczne) bazy danych, będące przecież w rozumieniu rosyjskiego prawa autorskiego również utworami zbiorowymi⁴⁸.

Moment powstania ochrony programów komputerowych i baz danych

Artykuł 2 ust. 2 Konwencji Berneńskiej uzależnia przyznanie ochrony prawnoautorskiej od „utrwalenia w pewnej materialnej formie” utworu, co pozostawia państwom członkowskim daleko idącą swobodę w zakresie dookreślenia tej przesłanki⁴⁹. Zgodnie z k.c.F.R.IV prawa autorskie przysługują względem utworów „wyrażonych w jakiegokolwiek obiektywnej postaci”, w tym na piśmie, ustnie, w formie prezentacji, zapisu dźwiękowego, audiowizualnego czy w formie trójwymiarowej (art. 1259 ust. 3 k.c.F.R.IV). Katalog ten, z uwagi na użycie zwrotu „w tym”, ma charakter przykładowy. Postać „obiektywna” utworu to taka, która daje możliwość jego odbioru za pomocą zmysłów przez osoby inne niż twórca⁵⁰. W świetle polskiej ustawy ochrona prawnoautorska powstaje „od chwili ustalenia” utworu (art. 1 ust. 3 u.p.a.p.p.).

Pojęcia: „utwór wyrażony w jakiegokolwiek obiektywnej postaci” i „utwór ustalony” nie są pojęciami tożsamymi. Ustalenie utworu zakłada każde działanie, w wyniku którego zachodzi odbiór dzieła przez osoby inne niż twórca⁵¹. Jednak, aby utwór mógł być odebrany przez osoby inne niż twórca, najpierw musi zostać uzewnętrzniony, tj. wyrażony przez twórcę w takiej formie, aby poddawał się percepcji osób trzecich⁵². Chwila ustalenia utworu może zatem nastąpić w tym samym lub późniejszym momencie co wyrażenie utworu w postaci obiektywnej. Polski ustawodawca, wskazując chwilę ustalenia utworu jako właściwą dla powstania ochrony prawnoautorskiej, stawia w niekorzystnej sytuacji twórcę w każdym przypadku, gdy ustalenie utworu nastąpi później niż jego wyrażenie w obiektywnej postaci, skracając okres przysługującej mu ochrony w stosunku

⁴⁸ W dalszej części artykułu przez określenie „baza danych” użyte w kontekście przepisów prawa rosyjskiego należy rozumieć elektroniczną bazę danych.

⁴⁹ A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s.111.

⁵⁰ B.A. Хохлов, *Авторское...*, s. 45.

⁵¹ A. Szewc, G. Jyż, *Elementy prawa informatycznego, T. I: Ochrona programów komputerowych i topografii układów scalonych*, Katowice 1999, s. 25.

⁵² *Ibidem*, s. 25–26.

do zakresu swobody, jaki daje Konwencja Berneńska. Z kolei przyjęte na gruncie rosyjskiej ustawy rozwiązanie, zgodnie z którym ochrona powstaje z chwilą wyrażenia utworu w jakiegokolwiek obiektywnej postaci, lepiej chroni interesy twórców i w pełni wykorzystuje ten zakres swobody. Tak więc *de lege ferenda* należałoby rozważyć wprowadzenie zmian do polskiej ustawy na wzór ustawy rosyjskiej.

Fakultatywna rejestracja programów komputerowych i baz danych

Stosownie do art. 1259 ust. 4 zd. 1 k.c.F.R.IV prawnoautorska ochrona programów komputerowych oraz baz danych jako utworów powstaje niezależnie od dokonania rejestracji czy dopełnienia jakichkolwiek formalności, jednak dla wzmocnienia tej ochrony ustawodawca rosyjski wprowadził możliwość rejestracji programów komputerowych i baz danych (art. 1259 ust. 4 zd. 2 k.c.F.R.IV). Rejestracji może dokonać każda osoba, która jest uprawniona z tytułu prawa wyłącznego do programu komputerowego lub bazy danych w okresie trwania tego prawa (art. 1262 ust. 1 zd. 1 k.c.F.R.IV)⁵³. Z powyższego należy wnioskować, że jeżeli uprawnionym z tytułu prawa wyłącznego jest osoba inna niż twórca, to uprawniony, który chce zarejestrować program komputerowy lub bazę danych, nie musi uzyskać zgody ich twórcy, a twórca nie może sprzeciwić się takiej rejestracji. Ponadto, jeżeli program komputerowy lub baza danych zawiera informacje stanowiące tajemnicę państwową, to zgodnie z art. 1262 ust. 1 zd. 2 k.c.F.R.IV nie można zarejestrować tych przedmiotów praw autorskich.

Wniosek o rejestrację – poza oświadczeniem wyrażającym wolę rejestracji programu komputerowego lub bazy danych – powinien zawierać określenie podmiotu uprawnionego z tytułu prawa wyłącznego do programu komputerowego lub bazy danych, a także twórcy (jeżeli nie jest on zarazem uprawnionym), ze wskazaniem miejsca zamieszkania tych osób⁵⁴. Wniosek powinien ponadto obejmować wszelkie materiały opisujące program komputerowy lub bazę danych, które zostaną zdeponowane w siedzibie organu rejestrującego (art. 1262 ust. 2 zd. 2 k.c.F.R.IV). Organ właściwy do spraw własności intelektualnej nie

⁵³ Na temat praw wyłącznych do programów komputerowych i baz danych – patrz rozdz. „Prawa wyłączne do programów komputerowych i baz danych oraz ich ograniczenia – uwagi ogólne”.

⁵⁴ Twórca może się sprzeciwić rejestracji informacji, które jego dotyczą (art. 1262 ust. 2 zd. 2 k.c.F.R.IV).

badania zdolności ochronnej programów komputerowych oraz baz danych, badanie wniosku ogranicza się do kwestii formalnych.

Sama rejestracja jest dobrowolna, jednak dokonanie rejestracji skutkuje konsekwencjami, które zgodnie z przepisami prawa rosyjskiego mają charakter obligatoryjny dla uprawnionego (art. 1232 ust. 7 k.c.F.R.IV). Przejście prawa wyłącznego do zarejestrowanego programu komputerowego lub bazy danych (na podstawie umowy przenoszącej lub w innych przypadkach przewidzianych prawem) wymaga zatem również rejestracji we właściwym organie do spraw własności intelektualnej. Zgodnie z treścią art. 1232 ust. 6 k.c.F.R.IV niespełnienie wymogu rejestracji skutkuje tym, że przejście prawa „nie następuje”. W kontekście umów przenoszących prawo wyłączne należy rozumieć to w ten sposób, że umowa przenosząca jest ważna, ale do momentu rejestracji nie nastąpi skutek rozporządzający tej umowy w postaci przejścia prawa wyłącznego na nabywcę⁵⁵.

Cel wprowadzenia takiej regulacji sprowadza się przede wszystkim do kwestii natury dowodowej⁵⁶. Zgodnie z art. 1262 ust. 6 zd. 1 k.c.F.R.IV informacje podlegające rejestracji uważa się za prawdziwe, chyba że udowodniono inaczej, co oznacza, że uprawniony z tytułu prawa wyłącznego do programu komputerowego lub bazy danych zwolniony jest z obowiązku wykazywania, że przysługuje mu prawo wyłączne, aczkolwiek dopuszczalny jest dowód przeciwny. W razie sporu rozstrzygnięcia dokona sąd. Stosownie do art. 1262 ust. 6 zd. 2 k.c.F.R.IV to wnioskodawca ponosić będzie odpowiedzialność za niezetelność zgłoszonych przez siebie informacji do rejestracji. Celem regulacji o możliwości rejestracji programu komputerowego lub bazy danych jest tym samym ustanowienie reguły szacowania wiarygodności pewnych środków dowodowych⁵⁷, w tym przypadku – rejestru i informacji w nim zawartych⁵⁸.

Powyższe uregulowanie może rodzić wątpliwości, co do jego skuteczności w stosunkach międzynarodowych w kontekście postanowień Konwencji Berneńskiej. Jak wynika z art. 5 ust. 2 Konwencji Berneńskiej, korzystanie i wyko-

⁵⁵ Do wejścia w życie ustawy federalnej Nr 35-ФЗ nowelizującej k.c.F.R.IV, art. 1234 ust. 2 zd. 2 przewidywał sankcję nieważności umowy przenoszącej.

⁵⁶ В.А. Корнеев, *Программы для ЭВМ, баз данных и топологии интегральных микросхем: основания возникновения авторского права*, „Законодательство” 2006, nr 11, s. 78.

⁵⁷ Za T. Gizbert-Studnickim (T. Gizbert-Studnicki, *Znaczenie terminu „domniemanie prawne” w języku prawnym i prawniczym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Warszawa–Poznań 1974, nr 1, s. 101-114).

⁵⁸ В.А. Хохлов, *Авторское право...*, s. 225.

nywanie praw autorskich w kraju innym niż kraj pochodzenia utworu nie wymaga spełnienia żadnych formalności, nawet wówczas, gdy zostały one przewidziane w prawie kraju, w którym dochodzi się ochrony. Na gruncie polskiej doktryny prawa autorskiego J. Barta i R. Markiewicz słusznie wskazują, że powyższe postanowienia odnoszą się do formalności warunkujących powstanie prawa autorskiego⁵⁹. W prawie rosyjskim rejestracja programów komputerowych lub baz danych ma charakter fakultatywny i służy jedynie celom dowodowym, a nie warunkuje powstania praw autorskich do tych dzieł. Nie ma tym samym podstaw, aby podawać w wątpliwość skuteczność powyższej regulacji prawa rosyjskiego w stosunkach międzynarodowych wobec regulacji art. 5 ust. 2 Konwencji Berneńskiej⁶⁰.

Regulacja instytucji rejestracji programów komputerowych i baz danych istotnie wzmacnia pewność obrotu prawnego. Rejestracja informacji o uprawnionym z tytułu prawa wyłącznego usuwa wątpliwości dotyczące tego, komu przysługuje prawo wyłączne do zarejestrowanego programu komputerowego lub bazy danych. W kontekście programów komputerowych i baz danych, produktów o istotnym znaczeniu dla współczesnej gospodarki⁶¹ niejednokrotnie osiągających bardzo wysokie ceny, pewność obrotu jest kluczowa. W prawie polskim, które nie zawiera przepisów o rejestracji wyżej wymienionych dzieł, wytworzyła się szeroka praktyka „rozstrzygania” wątpliwych zagadnień na gruncie postanowień umowy, jednak nie daje ona tak skutecznej ochrony, jaką daje instytucja rejestracji na gruncie prawa rosyjskiego⁶². Niebezpieczeństwo związane z ewentualną rejestracją informacji nieprawdziwych zniwelowane zostało ponadto przez dopuszczalność dowodu przeciwnego oraz przez wprowadzenie instytucji odpowiedzialności wnioskodawcy za zgłoszenie do rejestru informacji nieprawdziwych. Ogólna dostępność rejestru sprzyja również interesom samych użytkowników, którzy bez większych trudności mogą sprawdzić, czy swoje uprawnienie do korzystania z programu komputerowego lub bazy danych wywodzą od podmiotu uprawnionego, a w konsekwencji czy korzystają z nich legalnie.

⁵⁹ J. Barta, R. Markiewicz w: *System...*, red. J. Barta, s. 777.

⁶⁰ И.А. Близнач, К. Б. Леонтьев, *Авторское...*, s. 35–36.

⁶¹ С.А. Судариков, *Авторское право...*, s. 110.

⁶² W pr. polskim zasadność wprowadzenia nieobowiązkowego rejestru programów komputerowych jeszcze przed wejściem w życie u.p.a.p.p. zgłaszał S. Sołtysiński (S. Sołtysiński, *Ochrona...*, s. 462).

Prawa wyłączne do programów komputerowych i baz danych oraz ich ograniczenia – uwagi ogólne

Artykuł 1255 ust. 2 k.c.F.R.IV stanowi, że twórcy przysługują względem utworu następujące prawa autorskie: (1) prawo wyłączne do utworu, (2) prawo autorstwa, (3) prawo do oznaczenia utworu swoim imieniem i nazwiskiem⁶³, (4) prawo do integralności utworu, (5) prawo do udostępnienia utworu publiczności. Prawa te przysługują również twórcy programu komputerowego lub bazy danych. Prawa wymienione w art. 1255 ust. 2 pkt. 2–5 k.c.F.R.IV należą do autorskich praw osobistych i służą tylko twórcy, natomiast prawo wyłączne do utworu (ros. *исключительное право на произведение*) jest autorskim prawem majątkowym⁶⁴, które zgodnie z art. 1228 ust. 3 k.c.F.R.IV w sposób pierwotny powstaje na rzecz twórcy i może być przeniesione przez twórcę na inną osobę na podstawie umowy przenoszącej lub przejść na inną osobę w przypadkach przewidzianych w ustawie. W myśl art. 1270 ust. 1 k.c.F.R.IV prawo wyłączne, to prawo do korzystania z utworu w każdej postaci i w każdy sposób niesprzeczny z ustawą. Jak stanowi art. 1229 ust. 1 zd. 5 k.c.F.R.IV, bez zgody uprawnionego z tytułu prawa wyłącznego inne osoby nie mogą korzystać z utworu, z wyjątkiem przypadków przewidzianych w kodeksie.

Zgodnie z art. 1273 ust. 1 k.c.F.R.IV bez zgody twórcy (lub innego uprawnionego) i bez wypłaty wynagrodzenia można zwielokrotniać – w razie konieczności i jedynie do celów osobistych – utwory udostępnione publicznie, z wyjątkiem programów komputerowych (art. 1273 ust. 1 pkt 2 k.c.F.R.IV) oraz baz danych (art. 1273 ust. 1 pkt 3 k.c.F.R.IV). Jednak art. 1280 k.c.F.R.IV zawiera przepisy, które ograniczają treść praw wyłącznych do programów komputerowych i baz danych. Do ograniczeń tych ma zastosowanie ogólna dyrektywa art. 1280 ust. 4 k.c.F.R.IV, zgodnie z którą stosowanie postanowień art. 1280 k.c.F.R.IV nie powinno przynosić nieuzasadnionej szkody zwyczajnemu korzystaniu z programu komputerowego lub bazy danych i nie może, bez uzasadnionej przyczyny, godzić w interesy prawne twórcy lub innego uprawnionego z tytułu prawa wyłącznego do programu komputerowego lub bazy danych.

⁶³ Art. 1265 ust. 1 zd. 1 k.c.F.R.IV stanowi, że prawo to obejmuje również możliwość udostępnienia utworu pod pseudonimem lub anonimowo.

⁶⁴ Zob. art. 1226 k.c.F.R.IV.

Zapewnienie działania programu komputerowego i bazy danych na urządzeniach technicznych użytkownika oraz tworzenie ich kopii zapasowych

Na podstawie art. 1280 ust. 1 pkt 1 k.c.F.R.IV osoba, która zgodnie z prawem weszła w posiadanie egzemplarza programu komputerowego lub bazy danych, może bez zgody uprawnionego i bez wypłaty wynagrodzenia dokonywać czynności niezbędnych dla zapewnienia działania programu komputerowego i bazy danych na urządzeniach technicznych użytkownika. W art. 1280 ust. 1 pkt 1 k.c.F.R.IV jedynie przykładowo wymieniona została możliwość zapisania i przechowywania tych utworów na urządzeniach komputerowych użytkownika, wprowadzania zmian do programów komputerowych oraz baz danych, naprawy „oczywistych błędów”. Powyższe czynności nie mogą być dokonywane, jeżeli postanowiono inaczej w umowie między użytkownikiem a uprawnionym z tytułu prawa wyłącznego do programu komputerowego lub bazy danych.

Inne czynności – tworzenie kopii zapasowych – reguluje art. 1280 ust. 1 pkt 2 k.c.F.R.IV. Osoba, która zgodnie z prawem weszła w posiadanie egzemplarza programu komputerowego lub bazy danych, bez zgody uprawnionego i bez wypłaty wynagrodzenia może stworzyć kopię zapasową programu komputerowego lub bazy danych, gdy kopia jest konieczna dla celów archiwizacyjnych lub dla zamiany nabytego zgodnie z prawem egzemplarza powyższych utworów, jeśli egzemplarz ten został utracony, zniszczony lub stał się niezdalny do korzystania. Przy czym, jak wynika z powyższego przepisu, kopia programu komputerowego lub bazy danych powinna być zniszczona, jeżeli z jakichkolwiek przyczyn prawo do korzystania z programu komputerowego lub bazy danych wygasło.

Przepisy art. 1280 ust. 1 k.c.F.R.IV pozostają pod wpływem art. 5 ust. 1 i 2 Dyrektywy 91/250/EWG, zaś polski ustawodawca w oparciu o art. 5 ust. 1 i 2 Dyrektywy 91/250/EWG przyjął art. 75 ust. 1 i 2 pkt. 1 u.p.a.p.p. Przepisy polskie i rosyjskie nie zawierają jednakże takiej samej treści.

W myśl art. 75 ust. 1 u.p.a.p.p. „jeżeli umowa nie stanowi inaczej, czynności wymienione w art. 74 ust. 4 pkt 1 i 2 nie wymagają zgody uprawnionego, jeżeli są niezbędne do korzystania z programu komputerowego zgodnie z jego przeznaczeniem, w tym do poprawiania błędów przez osobę, która legalnie weszła w jego posiadanie”. Artykuł 74 ust. 4 pkt. 1 u.p.a.p.p. odnosi się do możliwości trwałego lub czasowego zwielokrotnienia programu komputerowego (w całości lub w części jakimikolwiek środkami i w jakiegokolwiek formie), natomiast art. 74 ust. 4 pkt. 2 u.p.a.p.p. dotyczy możliwości tłumaczenia, przystosowywania,

zmiany układu lub jakichkolwiek innych zmian w programie komputerowym (z zachowaniem praw osoby, która tych zmian dokonała). Z kolei art. 75 ust. 2 pkt. 1 u.p.a.p.p. stanowi, że nie wymaga zezwolenia uprawnionego sporządzenie kopii zapasowej programu komputerowego, jeżeli jest to niezbędne do korzystania z tego programu, a dodatkowo – jeżeli umowa nie stanowi inaczej – kopia nie może być używana równocześnie z programem komputerowym.

Art. 1280 ust. 1 k.c.F.R.IV odnosi się do programów komputerowych oraz baz danych, natomiast art. 75 ust. 1 i 2 pkt 1 u.p.a.p.p. dotyczy tylko programów komputerowych. Polski ustawodawca w art. 77² u.p.a.p.p. wyraźnie rozgraniczył ponadto sferę ochrony baz danych spełniających cechę utworu (w tym elektronicznych baz danych) oraz programów komputerowych, nawet jeżeli programy te używane są do sporządzenia lub obsługi baz danych dostępnych przy pomocy środków elektronicznych.

Podobieństwo przepisów obu (polskiej i rosyjskiej) ustaw przejawia się w szerokim określeniu czynności, mogących być podejmowanymi względem utworu, które nie wymagają zgody uprawnionego. Analizowane w tym miejscu przepisy prawne są wyjątkiem od zasady, że tylko twórca z wyłączeniem innych osób może w każdy sposób korzystać z utworu i decydować o tym korzystaniu przez inne osoby⁶⁵. Brak dookreślenia granic tego „wyjątku” rodzi niepewność, co do zakresu sfery zakazu, w konsekwencji uprawniony nie ma pewności, czy w danym przypadku może skutecznie przeciwstawić się konkretnemu korzystaniu z jego utworu. Pewną próbą wyznaczenia granicy dozwolonego korzystania jest wprowadzone w ustawie rosyjskiej sformułowanie, zgodnie z którym dopuszczalne są czynności niezbędne do zapewnienia funkcjonowania programu komputerowego i bazy danych na urządzeniach technicznych użytkownika. Jednak on również nie wyklucza najróżniejszych postaci korzystania z programu komputerowego lub bazy danych. Natomiast wprowadzenie przez obie ustawy powyższych ograniczeń praw wyłącznych podyktowane jest potrzebami obrotu prawnego i tym, że nie sposób przewidzieć takich postaci korzystania z utworu, jakie pozwolą zapewnić prawidłowe działanie programu komputerowego lub bazy danych legalnemu użytkownikowi w każdym konkretnym przypadku.

⁶⁵ M. Poźniak-Niedzielska, J. Szczotka, M. Mozgawa, *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Bydgoszcz–Warszawa–Lublin 2006, s. 83.

Analiza i dekompilacja programu komputerowego

Na podstawie art. 1280 ust. 2 k.c.F.R.IV osoba, która zgodnie z prawem weszła w posiadanie egzemplarza programu komputerowego, może bez zgody uprawnionego z tytułu prawa wyłącznego do programu komputerowego i bez wypłaty wynagrodzenia obserwować, badać i testować funkcjonowanie tego programu w celu poznania idei i zasad, leżących u podstaw dowolnego elementu programu (analiza).

Stosownie do art. 1280 ust. 3 k.c.F.R.IV osoba, która zgodnie z prawem weszła w posiadanie egzemplarza programu komputerowego, może bez zgody uprawnionego z tytułu prawa wyłącznego do tego programu i bez wypłaty wynagrodzenia, zwielokrotnić i tłumaczyć kod wynikowy programu na kod źródłowy (dekompilacja) lub zlecić wykonanie tych czynności innym osobom, jeżeli są one niezbędne dla osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami, które mogą współdziałać ze zdekompileowanym programem komputerowym. Muszą być przy tym spełnione odpowiednie warunki określone w art. 1280 ust. 3 pkt. 1, 2 i 3 k.c.F.R.IV. Po pierwsze, informacje niezbędne do osiągnięcia wspomnianego współdziałania nie mogły być wcześniej dostępne dla tej osoby z innych źródeł. Po drugie, czynności dekompilacji odnoszą się tylko do tych części programu komputerowego, podlegającego dekompilacji, które są niezbędne dla osiągnięcia współdziałania. Po trzecie – informacje uzyskane w rezultacie dekompilacji mogą być wykorzystywane tylko do osiągnięcia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami, nie mogą zaś być przekazywane innym osobom, chyba że jest to niezbędne do zapewnienia współdziałania niezależnie stworzonego programu komputerowego z innymi programami. Nie mogą być również wykorzystywane do stworzenia programu komputerowego istotnie podobnego w swojej formie do programu komputerowego podlegającego dekompilacji. Powyższe informacje nie mogą także być wykorzystywane do dokonywania innych czynności naruszających prawo wyłączne do programu komputerowego.

Regulacja dopuszczalnej analizy i dekompilacji programów komputerowych w prawie rosyjskim sformułowana została „na wzór” postanowień art. 5 ust. 3 i art. 6 Dyrektywy 91/250/EWG, stanowiąc niemal ich dosłowne powtórzenie⁶⁶. Artykuł 75 ust. 2 pkt 2 i 3 oraz art. 75 ust. 3 u.p.a.p.p. także stanowi niemal

⁶⁶ O.A. Рузакова w: *Постатейный...*, red. П. В. Крашеников, s. 175.

dosłowne powtórzenie powyższych przepisów Dyrektywy 91/250/EWG⁶⁷, co sprawia, że regulacja rosyjska jest prawie identyczna z regulacją tej materii, zawartą w polskiej ustawie.

Techniczne środki ochrony praw autorskich

Środowisko cyfrowe, będące „naturalnym” środowiskiem programów komputerowych i elektronicznych baz danych, pozwala z jednej strony na udostępnienie w łatwy sposób utworu szerokiej liczbie odbiorców⁶⁸, z drugiej – stwarza większe możliwości naruszeń praw do dzieła⁶⁹. Z uwagi na ten drugi aspekt uprawnieni z tytułu praw autorskich korzystają z różnego rodzaju zabezpieczeń o charakterze technicznym i technologicznym, mających na celu przeciwdziałanie niczym nieskrępowanemu dostępowi do utworów, w szczególności przez osoby nieuprawnione⁷⁰. Czynności polegające na obchodzeniu tych zabezpieczeń nie zawsze skutkują bezpośrednim naruszeniem praw do utworu, ale pośrednio temu celowi mogą służyć. Mając na względzie powyższe, ustawodawcy wielu państw, w tym Federacji Rosyjskiej, wprowadzają regulacje prawne służące przeciwdziałaniu obchodzeniu zabezpieczeń technicznych⁷¹.

Zgodnie z art. 1299 ust. 1 k.c.F.R.IV techniczne środki ochrony praw autorskich to wszelkie technologie, urządzenia techniczne lub ich komponenty, kontrolujące dostęp do utworu, przeciwdziałające prowadzeniu działań, na które nie zezwolił twórca lub inny uprawniony względem utworu lub takie działania ograniczające. Artykuł 1299 ust. 2 k.c.F.R.IV stanowi, że nie jest dopuszczalne dokonywanie bez zgody twórcy lub innego uprawnionego działań, prowadzących do omięcia ograniczeń w korzystaniu z utworu, ustanowionych w drodze tech-

⁶⁷ A. Nowicka, *Prawnoautorska i patentowa...*, s. 142–143.

⁶⁸ Д. Савельев, *Доказать авторское право в Сети поможет... Нотариус*, „Нотариальный вестник» 2001, nr 9, s. 25.

⁶⁹ W literaturze najczęściej wskazuje się na nielegalne kopiowanie utworów lub dostęp do utworu przez osoby nieuprawnione: С.А. Судариков, *Авторское...*, s. 284; В.В. Черячукин w: *Интеллектуальная...*, red. Н.М. Коршунов, s. 203–204.

⁷⁰ О.А. Рузакова w: *Постатейный...*, red. П.В. Крашениников, s. 230. Por. w pr. polskim A. Matlak, *Charakter prawny regulacji dotyczących zabezpieczeń technicznych utworu*, Warszawa 2007, s. 14–15.

⁷¹ В.А. Хохлов, *Авторское...*, s. 258–259.

nicznych środków ochrony praw autorskich. Przepisy wyłączają również produkcję, rozpowszechnianie, najem, udostępnienie do czasowego korzystania, import oraz reklamę dowolnej technologii, urządzeń technicznych lub ich komponentów i korzystanie z nich w celu uzyskania korzyści lub przedsięwzięcie podobnych działań, jeżeli w ich rezultacie niemożliwe staje się korzystanie z technicznych środków ochrony praw autorskich lub środki te nie mogą należycie zabezpieczać tych praw. Artykuł 1299 ust. 3 k.c.F.R.IV przewiduje również sankcję z tytułu naruszenia przepisów poświęconych technicznym środkom ochrony praw autorskich, a mianowicie uprawniony w takim przypadku może wedle uznania żądać od naruszydiciela naprawienia szkody na zasadach ogólnych lub zapłaty „kompensacji”⁷², która jest środkiem odpowiedzialności (ros. *меры ответственности*) za naruszenie prawa wyłącznego do utworu. Zgodnie z art. 1301 k.c.F.R.IV przez kompensację należy rozumieć sumę pieniężną odpowiadającą wysokości od 10 tys. do 5 mln rubli (przy czym wysokość tę określa sąd według uznania, mając na względzie charakter naruszenia prawa) albo dwukrotności wartości egzemplarza utworu rozpowszechnionego z naruszeniem prawa, albo dwukrotności wartości prawa korzystania z utworu, określonej według kwoty, pobieranej zazwyczaj w analogicznych okolicznościach zazwyczaj za zgodne z prawem korzystanie z utworu tymi sposobami, którymi z utworu korzystał naruszydiciel. Przesłanką dochodzenia kompensacji jest wykazanie faktu naruszenia prawa przysługującego uprawnionemu, przy czym uprawniony jest zwolniony z obowiązku wykazania wysokości szkody. Jak wskazuje się w literaturze rosyjskiej, konieczność ustanowienia środka ochrony praw, jakim jest kompensacja, związane było z trudnościami w zakresie wykazania wysokości szkody majątkowej wynikającej z naruszenia prawa wyłącznego do utworu⁷³. W tym sensie kompensacja jest środkiem ochrony praw autorskich bardzo zbliżonym do przewidzianego na gruncie prawa polskiego środka ochrony z art. 79 ust. 1 pkt. 3 lit. b) u.p.a.p.p.⁷⁴. W świetle faktu, że przepisy o technicznych środkach ochrony praw autorskich nie służą bezpośrednio ochronie praw autorskich, słusznie dostrzega się w literaturze rosyjskiej wyjątkowy charakter art. 1299

⁷² Tłumaczenie ros. *компенсация* – por. J. Wawrzyńczyk, M. Kuratczyk, E. Małek, A. Gołubiewa, H. Bartwicka, A. Wawrzeniński, *Wielki słownik rosyjsko-polski*, PWN 2004, s. 318.

⁷³ И.А. Близначев, К.Б. Леонтьев, *Авторское...*, s. 223–224.

⁷⁴ Por. D. Sokołowska, *Prawo twórcy do wynagrodzenia w prawie autorskim*, Poznań 2013, s. 506. J. Bleszyński w: *System prawa prywatnego...*, red. J. Barta, s. 692.

ust. 3 k.c.F.R.IV, który ustanawia możliwość zastosowania bardzo represyjnego środka ochrony praw, jakim jest kompensacja, w przypadkach, gdy nie doszło do naruszenia prawa wyłącznego do utworu, a istnieje jedynie niebezpieczeństwo naruszenia tego prawa w drodze usunięcia technicznych zabezpieczeń utworu⁷⁵.

W porównaniu do regulacji rosyjskiej przepisy prawa polskiego przewidują szerszy katalog środków ochrony, możliwych do zastosowania względem naruszciciela. Zgodnie z art. 79 ust. 6 u.p.a.p.p. dotyczy to wszystkich określonych w art. 79 ust. 1 u.p.a.p.p. roszczeń⁷⁶, które do przypadków naruszeń technicznych zabezpieczeń należy stosować odpowiednio. Dodatkowo odnośnie do programów komputerowych, w przypadku usuwania lub obchodzenia technicznych zabezpieczeń programu komputerowego, na podstawie art. 77¹ u.p.a.p.p. przewidziano, że uprawniony może domagać się od użytkownika programu komputerowego zniszczenia posiadanych przez niego środków technicznych, których jedynym przeznaczeniem jest ułatwianie niedozwolonego usuwania lub obchodzenia tych zabezpieczeń. W podsumowaniu należy stwierdzić, że ograniczenie w prawie rosyjskim ewentualnej odpowiedzialności za naruszenie powyższych norm prawnych do naprawienia szkody na zasadach ogólnych lub przez zapłatę kompensacji, jest zbyt wąskie i nie uwzględnia okoliczności, uzasadniających zastosowanie adekwatnych środków ochrony praw autorskich innych, niż naprawienie wyrządzonej szkody. W tym zakresie przepisy polskie, które przewidują również inne środki, niż naprawienie szkody na zasadach ogólnych lub przez zapłatę odszkodowania ryczałtowego (art. 79 ust. 1 pkt. 3 u.p.a.p.p.), prezentują bardziej elastyczny poziom ochrony.

⁷⁵ А.Л. Маковски, *Способы защиты интеллектуальных прав и ответственность за их нарушение (статьи 1250–1254)* w: *Комментарий к части четвертой Гражданского кодекса Российской Федерации*, А.Л. Маковски, „Совместный проект издательства Статут и компании Консультант Плюс” 2007, źródło: Консультант Плюс. Рог. Н.И. Федоскина, *Нарушение...*, s. 114–115.

⁷⁶ Przy czym art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b) u.p.a.p.p. „w zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone, może żądać od osoby, która naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej – w przypadku gdy naruszenie jest zawinione – trzykrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu” został uznany przez Trybunał Konstytucyjny za niezgodny z art. 64 ust. 1 i 2 w związku z art. 31 ust. 3 w związku z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (wyrok TK z 23 czerwca 2015 r., SK 32/14, Dz. U. 2015 poz. 932).

Literatura

- Barta J., *System prawa prywatnego, Tom 13: Prawo autorskie*, Warszawa 2007.
- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie*, Warszawa 2013.
- Barta J., Markiewicz R., *Prawo autorskie i prawa pokrewne. Komentarz*, Warszawa 2005.
- Błęszyński J., *Ochrona programów komputerowych w świetle prawa autorskiego*, „Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego”, Warszawa 1987, nr 4–5 (466–467).
- Gizbert-Studnicki T., *Znaczenie terminu „domniemanie prawne” w języku prawnym i prawniczym*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny”, Warszawa–Poznań 1974, nr 1.
- Jezierska H., *Słownik informatyki polsko-angielsko-rosyjski*, Warszawa 1989.
- Matlak A., *Charakter prawny regulacji dotyczących zabezpieczeń technicznych utworu*, Warszawa 2007.
- Nowicka A., *Prawnoautorska i patentowa ochrona programów komputerowych*, Warszawa 1995.
- Nowicka A., *Prawnoautorska ochrona programów komputerowych – regulacja Polska i jej unijny wzorzec w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 2015, z. 2.
- Późniak-Niedzielska M., Szczotka J., Mozgawa M., *Prawo autorskie i prawa pokrewne*, Bydgoszcz–Warszawa–Lublin 2006.
- Problemy kodyfikacji prawa cywilnego (Studia i rozprawy)*, *Księga Pamiątkowa ku czci Profesora Zbigniewa Radwańskiego*, red. S. Sołtysiński, Poznań 1990.
- Radoniewicz F., *Odpowiedzialność karna za hacking i inne przestępstwa przeciwko danym komputerowym i systemom informatycznym*, Warszawa 2016.
- Sikorski R., *Licencje na korzystanie z elektronicznych baz danych*, Warszawa 2006.
- Sokołowska D., *Prawo twórcy do wynagrodzenia w prawie autorskim*, Poznań 2013.
- Sokołowska D., *Utwory zbiorowe w prawie autorskim ze szczególnym uwzględnieniem encyklopedii i słowników*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego, Prace z Wynalazczości i Ochrony Własności Intelektualnej” 2001, z. 76.
- Szewc A., Jyż G., *Elementy prawa informatycznego, Tom 1: Ochrona programów komputerowych i topografii układów scalonych*, Katowice 1999.
- Wawrzyńczyk J., Kuratczyk M., Małek E., Gołubiewa A., Bartwicka H., Wawrzyńczyk A., *Wielki słownik rosyjsko-polski*, PWN 2004.

Literatura rosyjskojęzyczna

- Близнац И.А., Леонтьев К.Б., *Авторское право и смежные права*, Москва 2011.
- Гаврилов Э., *Какими нормами охраняются авторские права на программы для электронных вычислительных машин? (о соотношении общего и специального закона в теории права)*, „Хозяйство и право” 2006, nr 6.

- Корнеев В.А., *Программы для ЭВМ, баз данных и топологии интегральных микросхем: основания возникновения авторского права*, „Законодательство” 2006, nr 11.
- Коршунов Н.М., *Интеллектуальная собственность. Права на результаты интеллектуальной деятельности и средства индивидуализации*, Moskwa 2009.
- Коуров Л.В., *Словарь-справочник по информатике*, Mińsk 2000.
- Маковски А.Л., *Комментарий к части четвертой Гражданского кодекса Российской Федерации*, „Совместный проект издательства Статут и компании КонсультантПлюс” 2007.
- Крашениников П.В., *Постатейный комментарий. Гражданский кодекс Российской Федерации, часть 4*, Moskwa 2011.
- Савельев Д., *Доказать авторское право в Сети поможет ... Нотариус*, „Нотариальный вестник” 2001, nr 9.
- Судариков С.А., *Авторское право*, Moskwa 2009.
- Федоскина Н.И., *Нарушение авторских и смежных прав: содержание и виды*, „Журнал российского права” 2007, nr 11.
- Хохлов В.А., *Авторское право: заонадательство, теория, практика*, Moskwa 2008.

COPYRIGHT PROTECTION OF COMPUTER PROGRAMS AND DATABASES IN THE RUSSIAN FEDERATION – SELECTED COMPARATIVE LAW ASPECTS

Provisions on copyright protection of computer programs and data bases in Russian Federation are within international regulations' influence zone. Russian law in that regard was – beyond doubts – affected by the treaties of World Intellectual Property Organization. What is more, those provisions were created in a huge part on the basis of European Union legal solutions. However, Russian Civil Code, which regulates such issues, include many legal ideas specific for the Russian legal system. Civil Code of Russian Federation introduces the register of computer programs and data bases, includes common regulation for them, states legal definitions for each of those categories. This law on computer programs and data bases modifies protection model based on copyrights, what makes Russian regulations special.

Keywords: intellectual property, copyright, Russian law, computer program, database, electronic database.